

Mpox ශ්‍රී ලංකාවට ඇතුළු වූණෙන් ඉන් වැළකෙන්නේ කොහොමද?

(BBC ඇසුරෙනි.)

අප්‍රිකාවේ ඇතැම් ප්‍රදේශවල පැතිර යන mpox රෝගය ජාත්‍යන්තර අවධානයට ලක්විය යුතු මහජන සෞඛ්‍ය හදිසි අවස්ථාවක් ලෙස ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය (WHO) ප්‍රකාශයට පත් කර තිබේ.

මීට පෙර වසරු ෭ (මන්කිපොක්ස්) ලෙස හැඳින්වූ අධික බෝ වීමක් පෙන්වූම කරන මෙම රෝගය වැළඳී කොංගෝ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනරජයේ පුද්ගලයින් අවම වශයෙන් 450 දෙනෙකු පමණ මිය ගොස් ඇත.

Mpox යනු කුමක් ද සහ රෝග ලක්ෂණ මොනවා ද?

Mpox යනු, වසූරිය බෝ කරන වෛරසය අයත් කාණ්ඩයේම වෛරසයකින් වැළඳෙන රෝගයක් වන අතර එය සාමාන්‍යයෙන් වසූරිය කරම් හානි දායක නොවේ.

එය මුලදී සතුන්ගෙන් මිනිසුන්ට සම්ප්‍රේෂණය වූ නමුත් දැන් මිනිසුන් මගින් ද සම්ප්‍රේෂණය වෙයි.

මූලික රෝග ලක්ෂණ අතරට උණ, හිසරදය, ඉදිමීම, කොන්දේ වේදනාව සහ මාංශ පේශි වේදනාව ඇතුළත් වේ.

උණ පහව ගිය පසු කුෂ්ඨ ඇති විය හැකි ය. එය බොහෝ විට ශරීරයේ අනෙකුත් කොටස්වලට එනම්, බොහෝ විට අත්ල සහ පාදවලට පැතිර යාමට පෙර මුහුණෙන් ආරම්භ වේ.

දැඩි ලෙස කසනසුදු හෝ වේදනාකාරී විය හැකි මෙම කුෂ්ඨ, අවසානයේ කබොල්ලක් බවට පත්වී හැළී යාමට ප්‍රථම වෙනස් වෙමින් විවිධ අවධීන් පසු කර යයි. ඉන් කැළැල් ඇති විය හැක.

ආසාදනය සාමාන්‍යයෙන් ස්වයංව පහව යන අතර දින 14 සිට 21ක් දක්වා පවතී.

නමුත් ඇතැම් අවස්ථාවලදී, විශේෂයෙන් කුඩා දරුවන් ඇතුළු අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම් සඳහා එය මාරාන්තික වේ.

බරපතල අවස්ථාවන්හිදී, ශරීරය පුරා, විශේෂයෙන් ම මුඛය, ඇස් සහ ලිංගික අවයවවල තුවාල ඇති විය හැකි ය.

Mpox පැතිරෙන්නේ කුමන රටවල ද?

බටහිර සහ මධ්‍යම අප්‍රිකාවේ නිවර්තන වැසි වනාන්තරවල පිහිටා ඇති ගම්මානවල, වසර ගණනාවක් තිස්සේ Mpox දක්නට ලැබෙන කොංගෝ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනරජය වැනි රටවල mpox බහුලව හමුවේ.

මෙම කලාපවල, වාර්ෂිකව ආසාදන දහස් ගණනක් සහ මරණ සිය ගණනක් වාර්තා වේ. ඉන් වැඩි ම බලපෑමට ලක්වන්නේ වයස අවුරුදු 15ට අඩු දරුවන් ය.

ප්‍රධාන වශයෙන් කොංගෝ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනරජය සහ අසල්වැසි රටවල මේ වන විට උවදුරු කිහිපයක් එකවර පැතිර යමින් පවතී.

සාමාන්‍යයෙන් මෙම රෝගය එතරම් වාර්තා නොවන බුරුන්ඩී, රුවන්ඩා, උගන්ඩා සහ කෙන්යාව යන රටවල ද එය මැනකදී දක්නට ලැබේ.

ප්‍රධාන වශයෙන් Mpox වර්ග දෙකකි. බොහෝ විට වඩාත් බරපතල වන Clade 1 සහ Clade 2 එම වර්ග වේ.

දශක ගණනාවක් තිස්සේ කොංගෝ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනරජයේ වරින් වර වාර්තා වූණ රෝග තත්ත්වයන්ට හේතු වූණ Clade 1 වෛරසය දැන් පැතිරෙමින් පවතී.

Clade 1හි ඇතැම් ආකාර වැඩිහිටියන්ට වඩා දරුවන්ට බලපාන බව පෙනේ.

පසුගිය වසරේ ආසාදනයින් බොහෝ දෙනෙකුට Clade 1b ලෙසින් හැඳින්වෙන, සාපේක්ෂව නව සහ

mpox ගැන ඔබ දැනගත යුතු දෑ මෙම වෛරස් රෝගයේ පොදු රෝග ලක්ෂණ

මූලාශ්‍රය: NCDC, CDC, UKHSA, WHO

වඩාත් දරුණු තත්ත්වයේ Mpox වෛරසයක් ආදසනය වූණ බැවින් මේ වන විට සැබෑ කනස්සල්ලක්ද පවතී.

විශේෂයෙන් පවසන්නේ, Clade 1b ගැන ඉගෙන ගැනීමට බොහෝ දේ ඇති නමුත් එය වඩාත් පහසුවෙන් පැතිර යන අතරම එය ඉන් වඩාත් බරපතල ලෙස රෝගී විය හැකි බව ය.

අප්‍රිකානු රෝග පාලනය සහ වැළැක්වීමේ මධ්‍යස්ථාන (CDC) පවසන්නේ, 2024 ආරම්භයේ සිට ජූලි අග දක්වා කාලය තුළ mpox ආසාදන 14,500කට වැඩි ගණනක් සහ mpoxවලින් 450කට අධික මරණ සංඛ්‍යාවක් සිදුව ඇති බව ය. එය 2023 වසරේ එම කාලය හා සසඳන විට ආසාදනවල 160%ක වැඩිවීමක් සහ මරණ 19%ක වැඩිවීමකි.

මීට පෙර 2022දී Mpox මහජන සෞඛ්‍ය හදිසි අවස්ථාවක් ප්‍රකාශයට පත් කෙරුණේ සාපේක්ෂ වශයෙන් තරමක් මෘදු Clade 2 හේතුවෙනි.

යුරෝපයේ සහ ආසියාවේ රටවල් කිහිපයක් ඇතුළුව සාමාන්‍යයෙන් වෛරසය දක්නට නොලැබෙන රටවල් 100කට ආසන්න ගණනකට එය ව්‍යාප්ත විය. නමුත් අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම් එන්නත් කිරීමෙන් එය පාලනය කෙරිණි.

Mpox පැතිරෙන්නේ කෙසේ ද?

Mpox ආසාදනය වී ඇති අයෙකු සමග ලිංගිකව හැසිරීමේදී, සමෙන් සම ගැටීමේදී සහ රෝගී පුද්ගලයෙකුට සමීපව කතා කිරීම හෝ හුස්ම ගැනීම ඇතුළුව සමීප සම්බන්ධතා පැවැත්වීම හරහා එය පුද්ගලයෙකුගෙන් පුද්ගලයෙකුට පැතිරෙයි.

තුවාල වූණ සම, ශ්වසන පද්ධතිය හෝ ඇස්, නාසය හෝ මුඛය හරහා වෛරසය ශරීරගත විය හැකිය ය.

ඇඳ ඇතිරිලි, ඇඳුම් පැළඳුම් සහ තුවා වැනි වෛරසයෙන් කිළිටි වූණු වස්තූන් ස්පර්ශ කිරීමෙන් ද එය පැතිර යා හැකි ය.

වදුරන්, මියන් සහ ලේනුන් වැනි ආසාදිත සතුන් සමග සමීප සම්බන්ධතා පැවැත්වීම තවත් මාර්ගයකි.

කොංගෝ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජනරජයේ මෙම රෝගය පැතිර යාමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ, ලිංගික සම්බන්ධතා සහ වෙනත් සමීප සම්බන්ධතා ය.

කුඩා දරුවන් ඇතුළු අනෙකුත් අවදානමට ලක්විය හැකි ප්‍රජාවන් අතර ද එය සොයාගෙන ඇත.

වඩාත්ම අවදානමට ලක්ව ඇත්තේ කවුද?

සෞඛ්‍ය සේවකයින් සහ ඔවුන්ගේ පවුලේ සාමාජිකයන් ඇතුළුව රෝග ලක්ෂණ ඇති අයෙකු සමග සමීප සම්බන්ධතා පවත්වන ඕනෑම කෙනෙකුට වෛරසය ආසාදනය විය හැකි ය.

වඩාත් අවදානමට ලක්ව ඇත්තේ කවුරුන් ද යන්න පිළිබඳව වැඩි අවබෝධයක් ගැනීම සඳහා විශේෂයෙන් තත්ත්වය අධ්‍යයනය කරමින් සිටිති.

විශේෂයෙන් ම අවදානමට ලක්වන කණ්ඩායම් අතර කුඩා දරුවන් සිටින්නේ, ඔවුන්ගේ ප්‍රතිශක්තිකරණ පද්ධතිය තවමත් වර්ධනය වෙමින් පවතින නිසාත්, කලාපයේ බොහෝ දෙනෙකුට දුර්වල පෝෂණයක් ඇති නිසාත් හේතුවෙන් රෝගයට එරෙහිව සටන් කිරීම අපහසු වන නිසාත් විය හැකිය.

ඇතැම් විශේෂයින් යෝජනා කරන්නේ, කුඩා දරුවන් එකිනෙකා සමග සමීපව ක්‍රීඩා කරන ආකාරය සහ ක්‍රියා කරන ආකාරය නිසා අවදානමට ලක්විය හැකි බව ය.

වැඩිහිටියන්ට යම් ආරක්ෂාවක් ලබා දිය හැකි දශක හතරකට පෙර නවතා දැමූ වසූරිය එන්නත සඳහා ප්‍රවේශයද ඔවුන්ට නැතිවනු ඇත.

දුර්වල ප්‍රතිශක්තිකරණ පද්ධතියක් ඇති ඕනෑම අයෙකු මෙම රෝගයට ගොදුරු වීමේ වැඩි ප්‍රවණතාවක් තිබිය හැකි අතර ගැබ්නි කාන්තාවන්ට වැඩි අවදානමක් ඇති විය හැකි බවට කනස්සල්ලක් පවතී.

සුවය ලැබීමෙන් පසු සති 12ක් යන තුරු ලිංගිකව එක්වීමේදී පූර්වාරක්ෂක පියවරක් ලෙස උපත් පාලන කොපුවක් භාවිත කළ යුතු බව ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය පවසයි.

Mpox එන්නතක් තිබේ ද?

එන්නත් පවතින නමුත් සාමාන්‍යයෙන් එන්නතක් ලබා ගත හැක්කේ අවදානමට ලක්ව ඇති හෝ ආසාදිත පුද්ගලයෙකු සමග සමීප සම්බන්ධතා පැවැත්වූ පුද්ගලයින්ට පමණි.

අවශ්‍ය සියලු දෙනා වෙත ළඟා වීමට එන්නත් සඳහා ප්‍රමාණවත් අරමුදල් නොමැති වීම පිළිබඳව සැබෑ ගැටලුවක් පවතී.

එම එන්නත් විධිමත් ලෙස අනුමත කර නොමැති වුව ද හදිසි භාවිතය සඳහා තම Mpox එන්නත් ඉදිරිපත් කරන ලෙස ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය මැනකදී ඖෂධ නිෂ්පාදකයින්ගෙන් ඉල්ලීමක් කර ඇත.

දැන් අප්‍රිකානු රෝග පාලනය සහ වැළැක්වීමේ මධ්‍යස්ථාන මහාද්වීපය පුරා මහජන සෞඛ්‍ය හදිසි අවස්ථාවක් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති බැවින්, රජයන්ට ඔවුන්ගේ ප්‍රතිවාරය සම්බන්ධීකරණය කිරීමට සහ බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රදේශවලට වෛද්‍ය සැපයුම් සහ ආධාර ගලායාම වැඩි කිරීමට හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ගෝලීය ක්‍රියාමාර්ගයකින් කොරව වත්මන් උවදුරු තත්ත්වය මහාද්වීපයෙන් ඔබ්බට පැතිර යා හැකි බවට බියක් පවතී.